

Richtlijnen voor het Milieueffectrapport

Naar een duurzame waterwinning voor Zwolle

Richtlijnen voor het Milieueffectrapport

**Naar een duurzame
waterwinning voor Zwolle**

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	3
2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES	3
3. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING	4
3.1 PROBLEEMSTELLING	4
3.2 DOEL	4
3.3 BESLUITVORMING	5
4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN	6
4.1 MITIGERENDE EN COMPENSERENDE MAATREGELEN	6
4.2 ALTERNATIEVEN	6
4.3 NULALTERNATIEF	6
4.4 MEEST MILIEUVRIENDELIJK ALTERNATIEF	6
5. BESTAANDE MILIEUTOESTAND EN AUTONOME ONTWIKKELING EN GEVOLGEN VOOR HET MILIEU	8
5.1 ALGEMEEN	8
5.2 (ECO)HYDROLOGISCH SYSTEEM	8
5.3 NATUURWAARDEN	8
5.4 OVERIGE ASPECTEN	10
6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN	10
7. LEEMTEN IN INFORMATIE	10
8. EVALUATIEPROGRAMMA	10
9. VORM EN PRESENTATIE	11
10. SAMENVATTING VAN HET MER	11

BIJLAGEN

1. Kennisgeving in de Staatscourant nr. 100 d.d. 26 mei 2003 en nr. 103 d.d. 2 juni 2003	12
2. Lijst van inspraakreacties en adviezen	14
3. Toelichting Flora en Faunawet, Structuurschema Groene Ruimte, Vogel- en Habitatrichtlijn	15
4. Checklist systeemanalyse bodem en water	17
5. Informatie over de doelsoort	18

1. Inleiding

Het Waterleidingbedrijf Vitens NV. heeft het voornemen om een deel van de winputten van de drinkwaterwinning Engelse Werk binnen enkele jaren te verplaatsen naar het aangrenzende gebied Schelle-Oldeneel. De huidige winning wordt als niet duurzaam beschouwd. Aangezien de verplaatsing van de winning meer dan 3 miljoen m³ per jaar zal gaan bedragen is de activiteit milieueffectrapportage(m.e.r.)-plichtig. De m.e.r. is gekoppeld aan de vergunningsaanvraag inzake de Grondwaterwet. Gedeputeerde Staten van Overijssel is bevoegd gezag.

Als eerste stap in de procedure voor het opstellen van het MER heeft Vitens NV. op 24 april 2003 bij Gedeputeerde Staten van Overijssel een zogeheten startnotitie ingediend. In deze notitie wordt onder andere ingegaan op de probleemstelling, het beleid, de alternatieven die onderzocht zullen worden, de mogelijke effecten op het milieu en de te volgen procedure.

In de Staatscourant nr. 100¹ en een regionaal dagblad van 26 mei 2003 hebben Gedeputeerde Staten van Overijssel bekendheid gegeven aan de mogelijkheid van inspraak met het oog op de op te stellen richtlijnen. Van de gelegenheid tot inspraak is door tien personen/organisaties gebruik gemaakt.² In de richtlijnen wordt naar een reactie verwezen indien deze naar het oordeel van Gedeputeerde Staten van Overijssel:

- informatie bevat die in het MER opgenomen moet worden of die nader onderzocht moet worden, zoals informatie over specifieke lokale milieumomstandigheden;
- belangrijke vragen en discussiepunten naar voren brengt, bijvoorbeeld over te onderzoeken alternatieven.

Over de richtlijnen is tevens advies gevraagd aan onze wettelijke adviseurs en aan de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna genoemd commissie) bij brief van 23 mei 2003. Het door de commissie opgestelde advies is op 2 september 2003 ontvangen. Bij het opstellen van de richtlijnen is dit advies volledig overgenomen.

De startnotitie geeft al veel aan van wat in het MER verwerkt zal worden. Deze richtlijnen over de gewenste inhoud van het MER richten zich vooral op die onderwerpen die in de startnotitie nog niet zijn aangegeven.

2. Hoofdpunten van het advies

De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport. Dat wil zeggen dat het MER zeker onvoldoende basis biedt voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming, als de volgende informatie ontbreekt:

Inzicht in de natuureffecten

De zware natuurbeschermingsstatus die op verschillende delen van het studiegebied rust, maakt een goed inzicht in de natuureffecten van het initiatief noodzakelijk. Essentieel hiervoor is een analyse van de sturende rol van grondwater voor de (half)natuurlijke ecosystemen van het studiegebied, en de mate waarin deze door de verschillende alternatieven wordt aangetast of mogelijk versterkt.

Integraal bekijken sanering en waterwinning

Het grondwatersysteem wordt niet alleen beïnvloed door de waterwinning, maar ook door de sanering van de bodemvervuiling. Bedoeld wordt derhalve bedreigingen voor de waterkwaliteit in de vorm van bodem- en grondwaterverontreinigingen binnen het huidige en toekomstige intrekgebied. Beide activiteiten, de waterwinning en de sanering, kunnen elkaar beïnvloeden en dienen derhalve integraal te worden bekeken.

---

¹ Zie bijlage 1.

² Bijlage 2 geeft hiervan een lijst.

Samenvatting

Het is belangrijk dat de informatie uit het MER voor een ieder toegankelijk is. In de praktijk blijkt dit regelmatig niet het geval te zijn. Een goede samenvatting kan een belangrijke bijdrage leveren aan de overdracht van informatie.

3. Probleemstelling, doel en besluitvorming

3.1 Probleemstelling

De startnotitie omschrijft als probleem dat de drinkwatervraag rond Zwolle min of meer dezelfde blijft, terwijl de huidige winning wordt bedreigd. Deze bedreiging komt voort uit de volgende ontwikkelingen:

1. in de omgeving van het intrekgebied bevinden zich enige omvangrijke bodem- en grondwaterverontreinigingen die de waterkwaliteit negatief beïnvloeden;
2. het intrekgebied ligt voor een aanzienlijk deel in stedelijk gebied;
3. de verwachte aanleg van de Hanzespoorlijn heeft gevolgen voor de winning³.

In het MER zullen voor bovenstaande aspecten de volgende vragen moeten worden beantwoord:

- ad. 1. Geef de locaties, mate van verontreiniging en risico's voor de volksgezondheid aan.
- ad. 2. Geef het huidige intrekgebied weer op kaart, met daarin weergegeven de bewoning.
- ad. 3. Geef het tracé van de Hanzespoorlijn aan zoals weergegeven in het ontwerp-tracébesluit.

In de startnotitie wordt aangegeven dat de ruimte in het huidige waterwingebied beperkt is, daarom kunnen binnen de bestaande begrenzing niet alle putten worden vervangen. Oplossingen moeten elders worden gezocht.

Daarvoor is een verkenning naar oplossingsrichtingen uitgevoerd. Als basis zijn hiervoor drie duurzaamheidsaspecten van Vitens gehanteerd, in een bepaalde volgorde van hiërarchie. Geadviseerd wordt in het MER niet te rigide met de hiërarchische volgorde om te gaan.

3.2 Doel

In de startnotitie⁴ worden de volgende drie doelen in volgorde van prioriteit én tijd genoemd:

1. *vóór eind 2008 vervangende capaciteit operationeel hebben als compensatie voor de afkoppeling van de acht meest noordelijke middeldiepe pompputten in het kader van de integrale saneringsvariant;*
2. *(in de tijd bij voorkeur aan het voorgaande gekoppeld:) vervangende capaciteit realiseren voor de middeldiepe pompputten die worden afgekoppeld in verband met de Hanzespoorlijn en om het stationsgebied en andere (toekomstige) bedreigingen zo veel mogelijk buiten het intrekgebied te houden;*
3. *verder actief invulling geven aan de inbreng in De Buurtschap, ter bevordering van een maatschappelijke gewenste ontwikkeling; daarmee wordt ook de eigen duurzaamheid van de waterwinning voor de langere termijn veilig gesteld (kwantitatief en kwalitatief: verstedelijking voorkomen) via meervoudig grondgebruik en synergie tussen belangen.*

Ten aanzien van de doelen zijn de volgende opmerkingen te maken:

- In het MER dient duidelijk onderbouwd te worden hoe groot de vervangende capaciteit moet worden en welke criteria en uitgangspunten deze capaciteit bepalen.
- Uit bovenstaande doelen blijkt dat de derde oplossingsrichting "respect voor omgeving" niet is uitgewerkt in een doel. In het MER dient deze oplossingsrichting nader te worden uitgewerkt in een doel.
- In het MER dient het actief invulling geven aan de inbreng in de Buurtschap nader te worden uitgewerkt.

³ Hierbij moet worden ingegaan op de inspraakreactie van Prorail (nr. 5 bijlage 2) die aangeeft geen bijzondere effecten van de Hanzelijn op het grondwaterbeschermingsgebied en het waterwingebied te verwachten.

⁴ Blz. 11 en 12.

3.3 Besluitvorming

In de startnotitie wordt in hoofdstuk 3 een uitgebreide beschouwing gegeven van de kaders en ontwikkelingen die voortvloeien uit het beleid voor de voorgenomen activiteit. Tabel 3.1 op blz. 17 van de startnotitie dient in het MER verder te worden geconcretiseerd voor de punten die aandachtspunt zijn.

In het MER moet het volgende worden beschreven:

- de ligging in het studiegebied van het Vogelrichtlijngebied⁵, het Natuurbeschermingswetgebied en de Habitatrichtlijngebieden⁶. Daarbij dient aangegeven te worden op grond van welke natuurlijke habitat en/of soorten dit gebied is gekwalificeerd. Voor de Vogelrichtlijn dient tevens het aantal per soort (1% norm) te worden aangegeven (zie bijlage 3);
- de ligging in de regio van de Ecologische Hoofdstructuur⁷ (EHS) en de provinciale uitwerking daarvan in het Natuurgebiedsplan (zie bijlage 3).

De consequenties hiervan voor de ontwikkeling van alternatieven moeten eveneens worden aangegeven.

In de startnotitie wordt aangegeven dat een deel van het Engelse Werk is aangemerkt als Rijksmonument. In het MER dient te worden aangegeven op basis waarvan dit is gebeurd. Tevens dient te worden aangegeven of er nog andere archeologisch of cultuurhistorisch waardevolle gebieden in het studiegebied –liggen (verdrag van Malta).

Ook dient aangegeven te worden welke randvoorwaarden voortvloeien uit het feit dat het bovenstrooms pand van de IJssel is aangewezen als een Blauw Knooppunt.

---

⁵ Zie voor de begrenzing inspraakreactie nr. 6 (bijlage 2) en voor opmerkingen reactie nr. 1.

⁶ Zie voor begrenzing www.minlnv.nl/natura2000.

⁷ Ecologische hoofdstructuur is een netwerk van grote natuurgebieden die met elkaar zijn verbonden door zogenaamde ecologische verbindingzones waardoor uitwisseling tussen populaties van soorten mogelijk is.

4. Voorgenomen activiteit en alternatieven

4.1 Mitigerende en compenserende maatregelen

Bij elk alternatief moet worden aangegeven welke mitigerende en compenserende maatregelen worden getroffen. Als er aantasting van het Vogel- en/of Habitatrichtlijngebied plaatsvindt dan worden er op grond van de Habitatrichtlijn eisen aan de compensatie gesteld (zie bijlage 3). Dit geldt tevens voor eventuele aantasting van de EHS.

4.2 Alternatieven

In de startnotitie worden voor de samenstelling van alternatieven drie bouwstenen genoemd:

1. locatie:
  - a. verdeling van de capaciteiten over het bestaande en nieuwe waterwingebied;
  - b. situering van putten binnen de beide waterwingebieden;
  - c. afstand tot de IJssel;
2. uitvoering:
  - a. diepte waarop wordt onttrokken tot het middeldiepe pakket;
  - b. verticale (standaard) of horizontale putten;
  - c. aanvullende ingrepen zoals bijvoorbeeld een nevengeul;
3. bedrijfsvoering
door het jaar heen continue onttrekking, dan wel afhankelijk van het seizoen of de waterstand in de IJssel.

Daarbij zijn de volgende opmerkingen te maken:

- de opmerking in de startnotitie dat locatiealternatieven geen optie meer zijn, wordt ondersteund;
- in het MER dient onder locatie ook situering en lengte van nieuw aan te leggen leidingen te worden opgenomen;
- de (eco)hydrologische systeemanalyse dient sturend te zijn voor de verdeling van putten over de locaties (zie § 5.2);
- de volgende varianten moeten bij alle alternatieven worden onderzocht:
  1. *relatie met bodemvervuiling*
winningregime mede afstemmen op bodemvervuiling, zodanig dat de effecten van sanering en de verspreidingsrisico's geminimaliseerd worden;
  2. *aard van de inbreng in buurtschapproject*
omvang van de tastbare bijdrage aan ontwikkeling van natuur (aankoop hectaren + inrichting) of recreatieve infrastructuur of (vanuit milieu) duurzame landbouw.

4.3 Nulalternatief

Passend binnen de doelstelling van de initiatiefnemer is er geen reëel nulalternatief. Volstaan kan worden met het beschrijven van de huidige situatie plus de autonome ontwikkelingen.

4.4 Meest milieuvriendelijk alternatief

Het meest milieuvriendelijke alternatief (mma) moet:

- uitgaan van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming en/of verbetering van het milieu;
- binnen de competentie van de initiatiefnemer liggen.

De startnotitie geeft alleen aan dat er bij het mma geen verslechtering ten aanzien van water, natuur en landschap mag optreden.

Het mma kan ontwikkeld worden op basis van de volgende criteria:

- het zuinig omgaan met grondwater binnen de drinkwatervraag (dus een zo groot mogelijke hoeveelheid oevergrondwater d.w.z. meer dan de ca. 65% die nu wordt onttrokken) en de saneringsopdracht;

- een positie en een debiet waarbij de kwaliteit en de ontwikkelingsmogelijkheden van natuur, recreatie en milieuvriendelijke landbouw - conform de ontwikkelingsvisie van de Buurtschap - worden ondersteund.

Het mma dient uit te gaan van een vermindering van de effecten op het grondwatersysteem in combinatie met mogelijk herstel van kwel natuur in het studiegebied. Het natuurlijk grondwatersysteem wordt niet alleen beïnvloed door de winning, maar ook door de sanering van de bodemvervuiling, met name de interceptie van afstromend vervuild grondwater (waarvan de zuivering ook weer de nodige milieubelasting oplevert). De winning op het Engelse Werk kan zodanig worden aangepast dat de interceptiewinning geminimaliseerd kan worden. Aldus wordt in het studiegebied een natuurlijker grondwatersysteem bereikt dan nu en kan hiermee mogelijk een hoogwaardiger ecologische ontwikkeling bereikt worden. Wanneer de effecten van de verplaatste winningen in de meer stroomopwaartse gebieden beperkt blijft, kan mogelijk zelfs een netto-milieuwinst worden bereikt.

Daarnaast dient het mma:

- gebruik van grondstoffen en productie reststoffen te beperken;
- uit te gaan van een goede landschappelijke inpassing van de pompputten⁸.

---

⁸ Zie ook inspraakreactie nr. 2 (bijlage 2) die voorstellen voor inpassing doet.

5. Bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling en gevolgen voor het milieu

5.1 Algemeen

De bestaande toestand van het milieu in het studiegebied, inclusief de autonome ontwikkeling hiervan, moet worden beschreven als referentie voor de te verwachten milieueffecten.

Daarbij wordt onder de autonome ontwikkeling verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of een van de alternatieven wordt gerealiseerd. Bij deze beschrijving moet het MER uitgaan van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van al genomen besluiten over nieuwe activiteiten. Hierbij geeft de startnotitie de volgende autonome ontwikkelingen aan:

1. Buurtschap-project
2. Ruimte voor de rivier⁹
3. aanleg Hanze spoorlijn
4. sanering grondwaterverontreiniging

In dit rijtje dient ook de realisering van de Ecologische Hoofd Structuur te worden opgenomen, met de doeltypen die daaraan door de provincie toegekend zijn.

Als niet zeker is of bepaalde ingrijpende activiteiten zullen doorgaan of niet, dan kunnen hiervoor verschillende scenario's worden gebruikt, bijvoorbeeld ten aanzien van de twee varianten voor maatregelen genoemd in Ruimte voor de rivier en beschreven in de startnotitie¹⁰.

In de startnotitie¹¹ worden het studie- en projectgebied juist omschreven. In het MER moet op kaart een overzicht worden gegeven van de in het studiegebied gelegen gevoelige gebieden en objecten zoals: het Engelse werk als Rijksmonument, Blauw Knooppuntgebied.

5.2 (Eco)hydrologisch systeem

- beschrijf aan de hand van bijlage 4 de onderlinge relaties en sturende processen in het bestaande en eventueel veranderde hydrologisch systeem. Bijlage 4 heeft daarbij geen verplichtend karakter, maar dient als groslijst van kenmerken gezien te worden;
- beschrijf op welke hydrologische relaties en sturende processen de voorgenomen activiteit invloed heeft en/of inzicht biedt in de processen die bepalend zijn dat het nieuw aan te leggen hydrologisch systeem werkt conform de vooraf vastgestelde specificaties (bijvoorbeeld omtrent waterwinning en waterafhankelijke natuur);
- beschrijf/bepaal/bereken de mate waarin de hydrologische relaties en de sturende processen beïnvloed worden.

5.3 Natuurwaarden

De hieronder gevraagde informatie is onder andere nodig voor het uitvoeren van een passende beoordeling ten behoeve van de Flora en Faunawet, Structuurschema Groene Ruimte en Habitatrichtlijn (zie bijlage 3)¹².

---

⁹ Zie ook het verslag van de openbare hoorzitting (bijlage 2) waarin volgens de heer Groten Rijkswaterstaat melding maakt van het verleggen van de winterdijk in het kader van Ruimte voor de rivier.

¹⁰ Zie bladzijde 20 startnotitie.

¹¹ Bladzijde 6.

¹² Zie ook inspraakreactie nr. 6 (bijlage 2).

5.3.1 Bestaande situatie en autonome ontwikkeling

In het MER moeten de in het studiegebied voorkomende doelsoorten¹³ worden beschreven die worden beïnvloed door de voorgenomen activiteit en alternatieven. Dit laatste perkt de in beschouwing te nemen natuur belangrijk in. In sommige situaties kan het handiger blijken de beschrijving van de huidige situatie en effecten op te bouwen aan de hand van gevoelige levensgemeenschappen, bijvoorbeeld vegetatiekundige associaties (+ fauna) of natuurdoeltypen. Daarbij dient dan wel duidelijk gemaakt welke doelsoorten tot welke levensgemeenschap behoren en dient apart aandacht besteed te worden aan doelsoorten, met name dieren, die van verschillende levensgemeenschappen gebruik maken. *Prioritaire soorten*¹⁴ moeten deel uitmaken van deze selectie, waarbij de zeldzame moerasvogels die in het gebied leven belangrijk zijn. Informatie over deze doelsoorten moet worden beschreven volgens bijlage 5.

In het MER moet voor de beschermde natuurgebieden het volgende worden beschreven:

- de natuurdoeltypen¹⁵ die zijn vastgelegd in vigerend beleid of die men wil realiseren en een beknopte ecologische beschrijving hiervan;
- de randvoorwaarden (zowel abiotisch als biotisch) zoals benoemd in het Handboek Natuurdoeltypen (LNV, 2001) die nodig zijn voor het behoud of de ontwikkeling van deze natuurdoeltypen.

5.3.2 Milieugevolgen

Voor elke (geselecteerde) doelsoort moet worden aangegeven:

- voor dieren, verandering van het aantal individuen/paren en verandering van het oppervlakte leefgebied;
- voor planten, verandering van de standplaatsoppervlakte.

Voor de doelsoorten (dieren) waarover wetenschappelijke informatie op populatieniveau beschikbaar is moet worden aangegeven:

- Optie 1, de kans op het verdwijnen of uitsterven van een (meta)populatie in het studiegebied. Dit kan kwalitatief worden beoordeeld. Indien die kans zeer groot is zal ook voor de populatie(s) waarmee uitwisseling plaatsvindt een inschatting moeten worden gemaakt van deze kans. Indien er een kans bestaat op verdwijnen of uitsterven moet worden aangegeven wat dit betekent voor het behoud van de soort in Nederland. Indien er sprake is van vogelsoorten kan de volgende aanvullende richtlijn van toepassing zijn: Voor Vogelrichtlijngebieden moet worden aangegeven of de 1% norm (d.w.z. 1% van de West-Europese populatie komt gedurende een bepaalde tijd van het jaar voor in het gebied) van een soort op grond waarvan een vogelrichtlijngebied is geselecteerd wordt overschreden¹⁶. Indien de gevraagde informatie ontbreekt kan optie 2 worden toegepast.
- Optie 2, de mate van aantasting van de oppervlakte van het ecologisch netwerk, en een inschatting van de gevolgen hiervan voor het voortbestaan van duurzame condities van het ecologisch netwerk¹⁷ van de populatie.

¹³ In het Handboek Natuurdoeltypen; bijlage 3 (LNV, 2001) staan alle doelsoorten.

¹⁴ Habitat- en vogelrichtlijngebieden zijn geselecteerd op grond van het voorkomen van bepaalde natuurlijke habitats en soorten. Een deel hiervan is aangeduid als prioritaire habitat of soort omdat de EU voor de instandhouding hiervan een bijzondere verantwoordelijkheid draagt. Deze prioritaire typen natuurlijke habitats en soorten zijn respectievelijk in bijlage I en II van de Habitatrichtlijn met een sterretje (*) gemerkt. Bij mogelijke aantasting hiervan dient ontheffing te worden aangevraagd bij de Europese Commissie. Alle prioritaire soorten zijn ook doelsoort. Voor hele tekst van de Habitatrichtlijn en bijlages zie: www.europa.eu.int/comm/environment/nature/legislation

¹⁵ Een natuurdoeltype is een in het natuurbeleid nagestreefde type ecosysteem dat een bepaalde biodiversiteit en een bepaalde mate van natuurrijkheid als kwaliteitskenmerken heeft. In het Handboek Natuurdoeltypen (LNV, 2001) staan alle 92 natuurdoeltypen die zijn onderscheiden beschreven.

¹⁶ Zie ook inspraakreactie nr. 1 van de Vogelbescherming (bijlage 2).

¹⁷ Oppervlakte en ruimtelijke verdeling van relevante habitats voor betreffende doelsoorten.

Voor de natuurdoeltypen moet worden aangegeven:

- de verandering in oppervlakte en kwaliteit van de natuurdoeltypen die naar verwachting zal gaan optreden en/of de mogelijkheden om een beoogd natuurdoeltype op termijn te kunnen realiseren.

5.4 Overige aspecten

De effecten van de grondwaterstandverandering in het binnenstedelijk gebied¹⁸ en ten aanzien van de monumentale bomen¹⁹ in het Engelse werk dienen in het MER te worden aangegeven.

6. Vergelijking van alternatieven

De milieueffecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten onderling én met de referentie worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen. Vergelijking moet bij voorkeur op grond van kwantitatieve informatie plaatsvinden.

Bij de vergelijking moeten de doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken.

Het MER dient tevens een indicatie te geven van de kosten van de verschillende alternatieven.

7. Leemten in informatie

Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Deze inventarisatie moet worden toegespitst op die milieuaspecten, die (vermoedelijk) in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen. Op die manier kan worden beoordeeld, wat de consequenties moeten zijn van het gebrek aan milieu-informatie.

Beschreven moet worden:

- welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- in hoeverre op korte termijn zou kunnen worden voorzien in de leemten in informatie;
- hoe ernstig leemten en onzekerheden zijn voor het te nemen besluit;
- de consequenties die leemten en onzekerheden hebben voor het besluit.

8. Evaluatieprogramma

Gedeputeerde Staten van Overijssel moet bij het besluit inzake de Grondwaterwet aangeven op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Vitens dient daartoe in het MER een programma voor dit onderzoek te geven, omdat er een sterke koppeling bestaat tussen onzekerheden in de gebruikte voorspellingsmethoden, de geconstateerde leemten in kennis en het te verrichten evaluatieonderzoek.

---

¹⁸ Zie ook de opmerkingen van de provincie tijdens de openbare hoorzitting (verslag openbare hoorzitting, zie bijlage 2) en de gemeente Zwolle (reactie nr. 2) en inspraakreactie nr. 3.

¹⁹ Zie ook opmerkingen van de heer Tromp Meesters (Schellerberg B.V.) in het verslag van de openbare hoorzitting (bijlage 2) en inspraakreactie nr. 4.

9. Vorm en presentatie

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. De onderlinge vergelijking dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van tabellen, figuren en kaarten. Voor de presentatie wordt voorgeschreven om:

- het MER zo beknopt mogelijk te houden, onder andere door achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen;
- bij gebruik van kaarten recent kaartmateriaal te gebruiken, topografische namen goed leesbaar weer te geven en een duidelijke legenda erbij te voegen.

10. Samenvatting van het MER

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit en de *alternatieven*;
- de vergelijking van de alternatieven en de argumenten voor de selectie van het mma;
- belangrijke leemten in kennis.

**Rectificatie
Gewijzigde aanvangs-
tijden en datum
hoorzitting**

**Inspraak milieueffectrapportage
gedeeltelijke verplaatsing drink-
waterwinning Engelse Werk te Zwolle**

Gedeputeerde Staten van Overijssel
maken het volgende bekend:

Waterleidingbedrijf Vitens N.V. heeft het voornemen om een deel van de winputten van de drinkwaterwinning Engelse Werk binnen enkele jaren te verplaatsen naar het aangrenzende gebied Schelle-Oldeneel. De huidige winning is namelijk niet duurzaam: het intrekgebied ligt voor een aanzienlijk deel in stedelijk gebied en in de omgeving bevinden zich enige omvangrijke bodem- en grondwaterverontreinigingen die de waterkwaliteit negatief beïnvloeden. Daarnaast heeft de verwachte aanleg van de Hanzespoorlijn gevolgen voor de winning.

Om de gevolgen van deze voorgenomen verplaatsing voor het milieu te onderzoeken zal door Vitens N.V. een milieueffectrapport (MER) worden opgesteld met het oog op de te zijner tijd in te dienen vergunningsaanvraag ingevolge de Grondwaterwet. Als eerste stap in de procedure voor het opstellen van het MER heeft Vitens N.V. bij de provincie Overijssel een zogeheten startnotitie ingediend. In deze notitie wordt onder andere ingegaan op de probleemstelling, het beleid, de alternatieven die onderzocht zullen worden, de mogelijke effecten op het milieu en de te volgen procedure. Naar aanleiding van de startnotitie moeten door Gedeputeerde

Staten van Overijssel richtlijnen worden opgesteld over de gewenste inhoud van het MER.

De startnotitie ligt vanaf 27 mei 2003 gedurende vier weken op de gebruikelijke openingstijden ter inzage in:

- het informatiecentrum van de gemeente Zwolle, Grote Kerkplein 15 te Zwolle;
- het gemeentehuis van Hattem, Markt 1, Hattem;
- de bibliotheek van het provinciehuis, Luttenbergstraat 2 te Zwolle.

Desgewenst bestaat de mogelijkheid de startnotitie buiten de gebruikelijke uren in te zien.

Elk ieders kan gedurende de periode van terinzagelegging 'opmerkingen' maken over de gewenste inhoud van de te geven richtlijnen. Dit kan zowel schriftelijk als mondeling geschieden. Degene die zijn opmerkingen schriftelijk wil inbrengen, kan deze richten aan Gedeputeerde Staten van Overijssel, Postbus 10078, 8000 GB Zwolle. Op donderdag 19 juni 2003 van 14.00 - 16.00 uur wordt over de startnotitie in het provinciehuis te Zwolle door Gedeputeerde Staten een openbare hoorzitting gehouden. Tijdens deze hoorzitting kunnen mondeling opmerkingen ten behoeve van de richtlijnen worden gemaakt.

Vitens N.V. en de gemeente Zwolle zullen over het project 'De Buurtschap' en de relatie met de voorgenomen verplaatsing van de winning naar het gebied Schelle-Oldeneel een voorlichtingsavond houden. Deze voorlichting zal plaatsvinden op 3 juni 2003 om 19.00 uur in Zalencentrum De Bierton, Schellerbergweg 27 te Zwolle.

Voor informatie over de procedure voor de milieueffectrapportage kunt u contact opnemen met de heer B.M. Groenhof of de heer A. W.J.M. Nass van de eenheid Water en Bodem van de provincie Overijssel (tel. 038 4251531 en 4251527).

Kennisgeving

Inspraak milieueffectrapportage gedeeltelijke verplaatsing drinkwaterwinning Engelse Werk te Zwolle

Waterleidingbedrijf Vitens N.V. heeft het voornemen om een deel van de winputten van de drinkwaterwinning Engelse Werk binnen enkele jaren te verplaatsen naar het aangrenzende gebied Schelle-Oldeneel. De huidige winning is namelijk niet duurzaam: het intrekgebied ligt voor een aanzienlijk deel in stedelijk gebied en in de omgeving bevinden zich enige omvangrijke bodem- en grondwaterverontreinigingen die de waterkwaliteit negatief beïnvloeden. Daarnaast heeft de verwachte aanleg van de Hanzespoorlijn gevolgen voor de winning.

Om de gevolgen van deze voorgenomen verplaatsing voor het milieu te onderzoeken zal door Vitens N.V. een milieueffectrapport (MER) worden opgesteld met het oog op de te zijner tijd in te dienen vergunningsaanvraag ingevolge de Grondwaterwet. Als eerste stap in de procedure voor het opstellen van het MER heeft Vitens N.V. bij de provincie Overijssel een zogeheten startnotitie ingediend. In deze notitie wordt onder andere ingegaan op de probleemstelling, het beleid, de alternatieven die onderzocht zullen worden, de mogelijke effecten op het milieu en de te volgen procedure. Naar aanleiding van de startnotitie moeten door Gedeputeerde Staten van Overijssel richtlijnen worden opgesteld over de gewenste inhoud van het MER.

De startnotitie ligt vanaf 27 mei 2003 gedurende vier weken op de gebruikelijke openingstijden ter inzage in:

- het informatiecentrum van de gemeente Zwolle, Grote Kerkplein 15 te Zwolle.
- het gemeentehuis van Hattem, Markt 1, Hattem.
- de bibliotheek van het provinciehuis Overijssel, Luttenbergstraat 2 te Zwolle.

Desgewenst bestaat de mogelijkheid de startnotitie buiten de gebruikelijke uren in te zien.

Een ieder kan gedurende de periode van terinzagelegging 'opmerkingen' maken over de gewenste inhoud van de te geven richtlijnen. Dit kan zowel schriftelijk als mondeling geschieden. Degene die zijn opmerkingen schriftelijk wil inbrengen, kan deze richten aan Gedeputeerde Staten van Overijssel, Postbus 10078, 8000 GB Zwolle. Op maandag 23 juni 2003 van 17.00 - 19.00 uur wordt over de startnotitie in het provinciehuis te Zwolle door Gedeputeerde Staten een openbare hoorzitting gehouden. Tijdens deze hoorzitting kunnen mondeling opmerkingen ten behoeve van de richtlijnen worden gemaakt.

Vitens N.V. en de gemeente Zwolle zullen over het project 'De Buurtschap' en de relatie met de voorgenomen verplaatsing van de winning naar het gebied Schelle-Oldeneel een voorlichtingsavond houden. Deze voorlichting zal plaatsvinden op 3 juni 2003 om 19.30 uur in Zalen-centrum De Bierton, Schellerbergweg 27 te Zwolle.

Voor informatie over de procedure voor de milieueffectrapportage kunt u contact opnemen met de heer B.M. Groenhof of de heer A.W.J.M. Nass van de eenheid Water en Bodem van de provincie Overijssel (tel. 038 4251531 en 4251527).

BIJLAGE 2

Lijst van inspraakreacties en adviezen

nr.	Datum	persoon of instantie	plaats
1.	17 06 2003	Vogelbescherming Nederland	Zeist
2.	20 06 2003	B & W gemeente Zwolle	Zwolle
3.	21 06 2003	Vertrouwelijk	
4.	22 06 2003	L.C. de Lint, namens V.V.E. Flora Bilderbeekstraat 54/70	Zwolle
5.	23 06 2003	ProRail, projectteam Hanzelijn	Utrecht
6.	24 06 2003	Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Directie Oost	Deventer
7.	24 06 2003	VROM-Inspectie, Regio Oost	Arnhem
8.	19 06 2003	Verslag hoorzitting. Insprekers: 1. De heer De Lint namens V.V.E. Flora Bilderbeekstraat 54/70; 2. De heer P. Strous namens V.V.E. Flora Bilderbeekstraat 54/70; 3. De heer A.F. Brouwer namens Gedeputeerde Staten van Gelderland; 4. De heer J.H.M. Groten; 5. De heer F.C. Tromp Meesters namens landgoed Schellerberg B.V.	Zwolle

Bijlage 3

Toelichting Flora- en Faunawet, Structuurschema Groene Ruimte, Vogel- en Habitatrichtlijn

Compensatie § 4.1

Eisen aan compensatie (op grond van de Habitatrichtlijn en mede in geval van Vogelrichtlijn geldend):

1. Geen netto verlies aan waarden wat betreft areaal en kwaliteit (kwantitatieve en kwalitatieve eisen);
2. Compensatie dient nabij het getroffen gebied plaats te vinden, onder de voorwaarde dat een duurzame situatie ontstaat (nabijheidbeginsel);
3. De algehele samenhang van Natura 2000 dient gewaarborgd te worden (instandhoudingdoelstelling): daarom kan er nooit alleen financieel worden gecompenseerd.

Daaraan kan worden toegevoegd:

4. Haalbaarheid en tijdstip van de compensatie (zowel feitelijk, financieel als bestuurlijk: compensatie tijdig regelen).

Stappenplan Habitatrichtlijn § 5.3 (welke ook van toepassing is voor de Vogelrichtlijn)

Vanwege de mogelijke externe werking of directe aantasting dient een passende beoordeling volgens het stappenplan van de Habitatrichtlijn plaats te vinden:

- 1 Op grond van welke natuurlijke habitat (bijlage 1) of welke beschermde soorten (bijlage 2) heeft het gebied zich gekwalificeerd?
- 2 Welke *significante gevolgen* met betrekking tot deze habitat en/of soorten kunnen er optreden ten gevolge van de voorgenomen activiteit afzonderlijk of in samenhang met andere plannen of projecten (cumulatie)?
- 3 Indien er sprake kan zijn van significante gevolgen, dan dient er een passende beoordeling uitgevoerd te worden door het bevoegd gezag. Daarbij komende de volgende aspecten aan bod:
  - a. Zijn er alternatieve oplossingen (met inbegrip van mitigerende maatregelen), waardoor er geen significante gevolgen voor het beschermde gebied optreden?
  - b. Zijn er dwingende redenen van groot openbaar belang waarom het project toch gerealiseerd moet worden?
  - c. Indien het project toch in of nabij een beschermd gebied moet plaatsvinden en mitigerende maatregelen onvoldoende oplossing zal bieden voor de mogelijke significante gevolgen, welke compenserende maatregelen zullen dan getroffen worden om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft?

Stappenplan Structuurschema Groene Ruimte § 5.3

Vanwege het van toepassing zijn van het Structuurschema Groene Ruimte dient een passende beoordeling plaats te vinden:

1. Welke significante gevolgen kunnen er optreden voor de te behouden kenmerken en waarden binnen en in de nabijheid van dit gebied?
2. Zijn er reële alternatieven?
3. Indien dat het geval is, is er sprake van redenen van groot openbaar belang dat deze aantasting rechtvaardigt?
4. Indien dat het geval is, welke compensatie wordt dan geboden voor het verloren gaan van de wezenlijke kenmerken en waarden?

Passende beoordeling volgens Flora en Faunawet § 5.3

Aangezien er in het gebied soorten voorkomen die beschermd zijn volgens de FFW dient een passende beoordeling plaats te vinden:

1. Welke beschermde planten- en diersoorten op grond van de FFW komen in en nabij het plangebied voor?
2. Leidt het realiseren van het voornemen tot handelingen die strijdig zijn met de verbodsbepalingen van de FFW betreffende planten en/of dieren?
3. Kan het plan zodanig aangepast worden dat dergelijke verboden handelingen niet worden gepleegd?
4. Is om het plan te kunnen uitvoeren een ontheffing op grond van art. 75 van de FFW vereist?
5. Ontheffing kan worden verleend, indien:
  - a. er geen andere bevredigende oplossing bestaat (reëel alternatief) en;
  - b. sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu gunstige effecten, en;
  - c. geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort.

Bijlage 4

Checklist systeemanalyse bodem en water

Checklist systeemanalyse bodem en water:

- beschrijving van het maaiveldverloop;
- beschrijving van de opbouw van de bodem en de diepere ondergrond en de geohydrologische schematisering;
- beschrijving van de geomorfologie;
- beschrijving van bodem- en grondwaterverontreinigingen;
- beschrijving van het grondwatersysteem:
  - grondwaterstanden en –stijghoogten;
  - grondwaterstromingspatronen;
  - kwel- en infiltratiegebieden;
  - beschrijving van de herkomst van het kwelwater in termen van lokaal, regionaal en bovenregionaal met een indicatie van de kwaliteit;
  - grondwaterkwaliteit;
  - aanwezige grondwateronttrekkingen;
- beschrijving van het oppervlaktewatersysteem:
  - oppervlaktewater(streef)peilen;
  - stromingsrichtingen zomer en winter;
  - oppervlaktewaterkwaliteit.

Bijlage 5

Informatie over de doelsoort

Informatie over de doelsoort:

- de mate van bescherming (Nederlandse en internationale wet- en regelgeving);
- de mate van bedreiging van de doelsoort in Nederland. Voor het bepalen van de mate van bedreiging wordt gebruik gemaakt van de Rode Lijstcategorieën;
- voor dieren het voorkomen van het aantal individuen / paren per ecologisch netwerk, verdeeld over de deelgebieden. Indien onbekend de oppervlakte van de leefgebieden van een netwerk;
- voor planten de oppervlakte van de standplaats;

Informatie over de (meta)populatie²⁰ van de doelsoort (alleen voor die doelsoorten waarover wetenschappelijke gegevens beschikbaar zijn):

- betekenis van deze populatie voor het behoud van de soort in Nederland;
- mate waarin deze metapopulatie of het leefgebied duurzaam is, dan wel duurzame condities biedt;
- grootte, verspreiding en dichtheid van de (meta)populatie in het studiegebied of oppervlakte van het leefgebied van de (meta)populatie dat tot een ecologisch netwerk kan worden gerekend.

Voor het beschrijven van de autonome ontwikkeling kan voor dieren gebruik worden gemaakt van de verandering van het aantal individuen / paren of de populatiegrootte over de afgelopen jaren (historische trend). Voor planten kan de verandering in standplaatsoppervlakte worden gebruikt.

---

²⁰ Een soort bestaat uit een groot aantal individuen die in het algemeen samenleven in een metapopulatie. Een metapopulatie bestaat uit een aantal deelpopulaties die onderling met elkaar zijn verbonden waardoor uitwisseling mogelijk is. Deze metapopulatie leeft in een ecologisch netwerk van leefgebied en landschapselementen die de uitwisseling bevorderen.